

Centralni komitet KP Hrvatske prima dva važna dokumenta: radiogram Kominterne i proglas CK KPJ od 22. juna

Na spomenutoj sjednici rukovodstva KP Hrvatske 23. juna Rade Končar je obaviješten da su se prethodnog dana s Kopiničem sastali Popović i Pap, zanimajući se »da li je nešto došlo od djeda u vezi s napadom«. Budući da do tada još nije bila stigla nikakva poruka, zaključeno je da Končar dalje održava vezu s Kopiničem. Željelo se od Kopiniča izravno dobiti poruku Kominterne čim dode, »kako bi se znali ravnati i saznati stav po napadu njemačkog fašizma na SSSR«¹. Bilo je logično da Končar kao sekretar CK KP Hrvatske dalje održava tu vezu, a uz to je on već prije upoznao Kopiniča, za razliku od Popovića i Papa koji su se s njim prvi put susreli.

Končar je dogovorio sastanak s Kopiničem već 23. juna poslije podne u Maleševićevu stanu, ali nije uspio doći u ugovoreno vrijeme pa se nisu sastali. No Kopinič mu je preko Maleševića poručio »da još ništa nije dobio od djeda«. Kada se sastao s Kopiničem 24. juna, ovaj ga je obavijestio »da je nešto primio od djeda ali da ne može pročitati, da je izgleda pogrešno poslano, ono što je valjda trebalo za drugu zemlju poslano je nama«². Sastali su se ponovo sutradan, 25. juna, ali »još nije bila stigla poruka od djeda«. Od toga dana pa sve do 13. jula Končar i Kopinič se više nisu vidjeli. Končar je, ipak, i 26. juna došao k Maleševiću da se sastane s Kopiničem. Malešević ga je obavijestio da je Kopinič već bio i rekao mu »da je poruka došla od djeda«, ali da ju je poslao »preko redovite veze«, tj. po kurirki koja je održavala vezu između njega i Papa kao rukovodioca tehničkog aparata. Prema Končarevoj izjavi, taj tekst poruke Izvršnog komiteta Kominterne rukovodstvo KP Hrvatske dobilo je, zapravo, tek sutradan, »jer drugarica koja drži vezu nije toga dana bila u Zagrebu«³.

Prema podatku koji Kopinič daje u spomenutom izvještaju Titu, krajem jula, on je uručio poruku Kominterne 24. ili 25. juna, što bi značilo da je to uradio preko kurirske veze. Naime, on također navodi podatak da se »istovremeno« vidio s Končarom.⁴ Razlike u datumima koje daju Končar i Kopinič ne otvaraju, međutim, neko sporno pitanje. One su, naime, sasvim neznatne. Činjenica je da je Končar u svojoj izjavi veoma precizno datirao svoje susrete s Kopiničem i sadržaje razgovora s njim. S druge strane, njegov podatak da je

¹ Dokument br. 21.

² Isto.

³ Isto.

⁴ Dokument br. 29.

Kopinič 26. juna uručio radiogram Kominterne podudara se s podatkom u izjavi rukovodstva KP Hrvatske. U njoj stoji: »26. VI. stigla je do nas poruka Djede o liniji i stvaranju jedinstvene nacionalne fronte u borbi protiv fašizma.«⁵

U poruci Izvršnog komiteta Kominterne isticalo se da »vjerolomni napadaj Njemačke na SSSR nije samo udarac uperen protiv zemlje socijalizma, već i protiv slobode i nezavisnosti sviju naroda. Odbrana SSSR jeste istovremeno i odbrana naroda koje je okupirala Njemačka.« Naglašava se da je »narodima Jugoslavije pružena (je) mogućnost da razviju svestranu oslobodilačku borbu protiv njemačkih podjarmljivača«, te da treba »poduzeti sve mjere da bi se poduprla i olakšala pravična borba sovjetskog naroda«. Posebno se ističe potreba »stvaranja jedinstvenog nacionalnog fronta i već ranije jedinstvenog internacionalnog fronta borbe protiv njemačkih i talijanskih fašističkih razbojnika, a za zaštitu po fašizmu podjarmljenih naroda — djelo koje je nerazdvojno vezano sa pobjedom SSSR«. Na kraju radiograma posebno se upozorava »da se u sadašnjoj etapi radi o oslobođenju od fašističkog podjarmljivanja, a ne o socijalističkoj revoluciji«.⁶

Na taj način, rukovodstvo KPH prije se upoznalo s porukom Kominterne nego Politički biro CK KPJ. Tito je preko kurirske veze iz Zagreba tu poruku dobio potkraj juna.

Istodobno je rukovodstvo KP Hrvatske dobilo iz Beograda i proglas CK KPJ od 22. juna.⁷ Taj proglas i radiogram Kominterne bili su predmet analize i rasprave na sjednici rukovodstva 27. juna, na kojoj su znatno opširnije razmotrena pitanja daljnjeg organiziranja oružane oslobodilačke borbe. U vezi s analizom proglaša CK KPJ nastala je trenutna dilema. Ispostavilo se, naime, da nema bitne razlike u sadržaju između njega i proglaša CK KP Hrvatske. Proglas je bio umnožen u zagrebačkoj partijskoj tehnici, ali nije raspačan.⁸ Nametnulo se pitanje je li to potrebno, ne samo zbog spomenute sličnosti s proglasom CK KPH, nego i, u prvom redu, zato što je uočeno da ni u njemu »nije jasno istaknuta osnovna linija« Kominterne, izražena u spomenutom radiogramu.⁹ Na nešto kasnije postavljeno pitanje CK KPJ zašto taj proglas nije odmah distribuiran u Zagrebu i Hrvatskoj, CK KPH je u svom odgovoru iznio svoje gledište ovim riječima:

»Istoga dana (26.), kad smo dobili Djedinu poruku o liniji, stigao je do nas i proglas CK KPJ. Pošto smo vidjeli da ni u tom proglasu nije jasno istaknuta osnovna linija Djede (antifašistički karakter borbe u sadašnjoj fazi i pitanje stvaranja nacionalne jedinstvene fronte), mi smo preko tehnike pitali Čaću (CK KPJ, op. I. J.), da li da proglas izdamo onako kako je napisan, ili će Čaća napisati novi proglas u duhu Djedine poruke. Napominjemo da se nije radilo o tome da nećemo izdati Čaćin proglas, nego o tome da nam je izgledalo nezgodno da mi izdamo novi proglas i da objasnimo osnovnu političku liniju

⁵ Dokument br. 20.

⁶ Dokument br. 3.

⁷ Dokument br. 1.

⁸ Nije sačuvan proglas CK KPJ od 22. VI 1941. štampan latinicom. Sačuvan je samo proglas koji je štampan u Beogradu ćirilicom (dokument br. 1).

⁹ Dokument br. 20.

na temelju Djeđine poruke, i da istovremeno dijelimo Čaćin proglas, u kome ta linija nije dovoljno jasna. Smatrali smo da bi ta dva različita proglašenja mogla izazvati zbrku na terenu, pa smo zato i pitali Čaću šta da radimo. Nadali smo se, da ćemo za 2–3 dana dobiti odgovor i to pitanje riješiti onako, kako nam Čaća bude poručio. Međutim, na odgovor smo čekali dugo.«¹⁰ Budući da je to pitanje CK KPH stiglo dosta kasno do CK KPJ, i odgovor je uslijedio sa zakašnjenjem. On je stigao nakon sjednice Političkog biroa CK KPJ 4. jula, tj. kada se već radilo na novom proglasu, pa više nije bilo razloga da se dijeli proglas od 22. juna.

¹⁰ Isto.